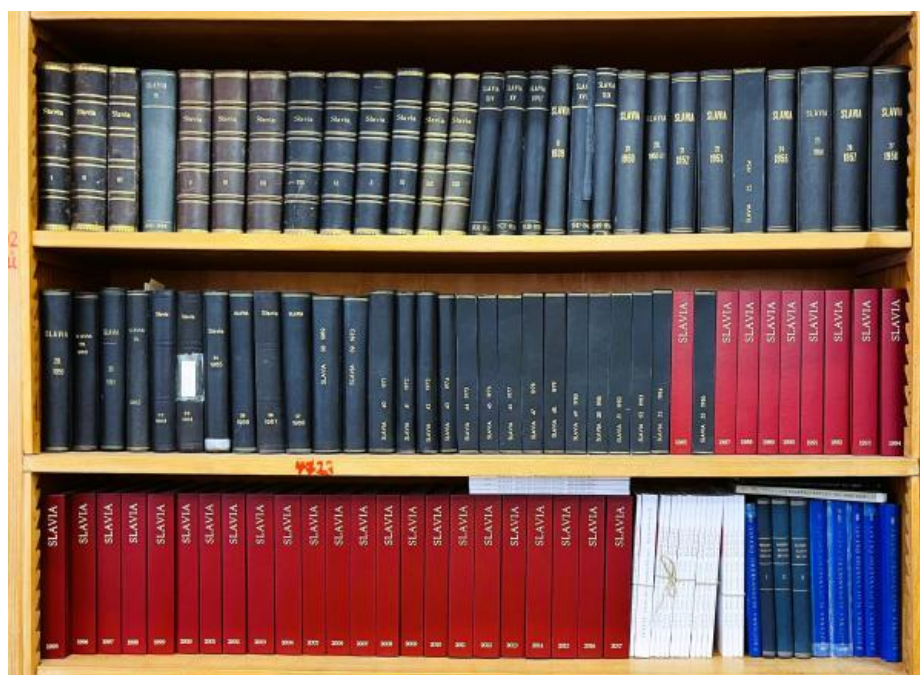

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i.

Katalog publikací

**SLOVANSKÝ
ÚSTAV** Akademie věd
České republiky

Časopisy

Byzantinoslavica. Revue internationale des études byzantines

ISSN: 0007–7712, vychází 1x ročně jako dvojčíslo

Byzantinoslavica vychází jednou ročně jako dvojčíslo v rozsahu 380 stran. V časopisu jsou publikovány články, kritické edice, zprávy a recenze tematicky i časově spojené s existencí a kulturou Byzantské říše, které úspěšně prošly redakčním a recenzním řízením. Redakční rada přijímá také studie z oboru dějin umění a jiných odvětví, zaměřené na pozdější období (od 16. století), které se zabývají byzantskými kulturními vlivy a spojitostmi zejména

s byzantským prostředím. Publikačními jazyky časopisu jsou angličtina, francouzština, němčina a ruština.

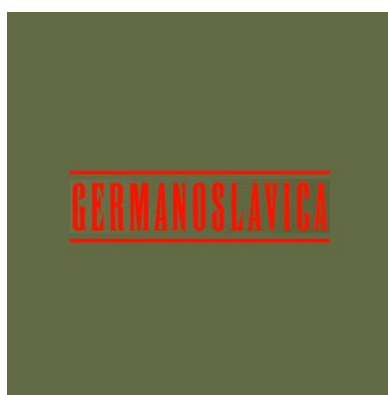

Slavia. Časopis pro slovanskou filologii

ISSN: 0037–6736, vychází 4x ročně

Je nejstarším mezinárodním vědeckým časopisem specializovaným na slovanskou filologii v České republice. Byl založen r. 1921 a s výjimkou 2. světové války vychází bez přerušení. Tematicky se časopis zaměřuje na srovnávací studium slovanských jazyků a literatur ze synchronního i diachronního hlediska a dějin slavistického bádání. Umožňuje také tematické přesahy do neslovanských jazyků a literatur (např. balkanistika, baltistika, germanistika apod.), částečně si všímá také problematiky kulturně-historické, etnologické a folklorní.

Jako v každém vědeckém časopise jsou jednotlivé teoretické a materiálové studie opatřeny abstrakty a klíčovými slovy v angličtině. Jednotlivé příspěvky jsou uveřejňovány ve všech slovanských jazycích, angličtině a němčině. Všechny publikované příspěvky procházejí redakčním řízením a anonymním oponentským řízením. V pravidelné rubrice jsou publikovány recenze na české i zahraniční knižní publikace.

Germanoslavica. Zeitschrift für germanoslawische Studien

ISSN: 1210–9029, vychází 2x ročně

Je mezinárodně uznávaný vědecký časopis, který byl založen v roce 1931. Později bylo však jeho vydávání přerušeno z politických důvodů a znovu obnoveno v roce 1994 péčí prof. Antonína Měšťana, tehdejšího ředitele Slovanského ústavu. Na svých stránkách časopis prezentuje výsledky srovnávacího studia v oblasti slovansko-germánských vztahů obecně, nejčastěji jsou zastoupeny vztahy česko-německé. Studie reflektují oblast literárně historickou, literárně teoretickou i lingvistickou, přijímány mohou být i příspěvky zaměřující se na kulturologii, historii a etnografii. Jednotlivé oddíly obsahují teoretické i materiálové stati, recenze, zprávy a nekrology v němčině a částečně v angličtině. Časopis je důležitým pramenem ke studiu vztahů slovanských a neslovanských zemí pojatých na široké vědecké bázi.

Odborné publikace

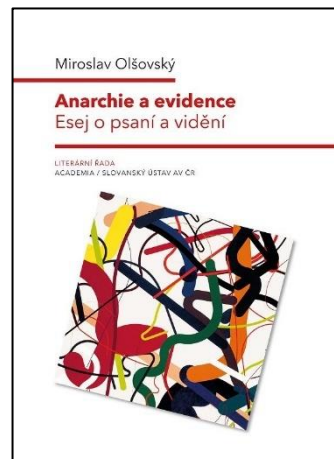
Anarchie a evidence. Esej o psaní a vidění

Miroslav Olšovský

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Academia

Praha 2020, 265 s., ISBN: 978-80-86420-64-6, 978-80-200-3039-9

Moderní literatura spočívá na decentralizovaném psaní a nehierarchickém prezentování v původní nerozlišitelnosti událostí. Moderní literatura nezakládá dílo, ale proces psaní, který dílo rozkládá. Psaní je anarchie a pokračuje jako evidence toho, co chce být řečí sděleno, jako jisté setrvávání sdělení v čase. Moderní umělecký jazyk se snaží událostem přiblížit až na hranici jejich reprezentace a ukázat je v jejich stávání se událostmi. Takový jazyk se stává jazykem pohybu, jazykem kinematografickým a evidentním. Psaní je „permanentní evidencí“, je clonou (Gombrowicz) i průhledem (Nabokov). Kniha pojednává o projevech psaní a vidění nejen v tvorbě Gombrowicze a Nabokova, ale také Babela, Becketta, Bělého, Čechova, Kafky, Pilňáka anebo Prousta.

Apocryphal Questions of Bartholomew in the Slavonic Tradition

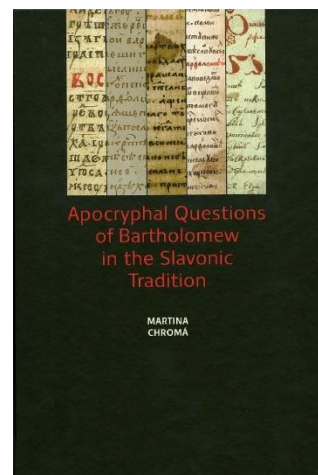
Martina Chromá

Scriptorium, Slovanský ústav AV ČR, v. v. i.

Praha 2019, 331 s., ISBN: 978-80-86420-69-1,

978-80-88013-86-0

Anglicky psaná monografie se zabývá církevněslovanskými překlady novozákonního apokryfu „Otázky Bartolomějovy“. Text byl napsán ve 3. století řecky, avšak zvláštního rozšíření se dočkal ve slovanském prostředí (je dochováno 6 slovanských rukopisů). Cílem knihy je zhodnotit jeho místo v kontextu staroslověnských a církevněslovanských památek. Filologický rozbor jednotlivých verzí je doplněn edicí všech zachovaných slovanských rukopisů, synoptickými tabulkami a podrobnými indexy verborum.

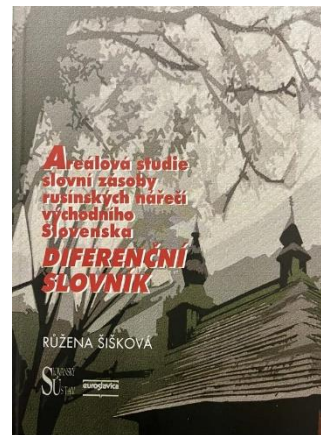
Areálová studie slovní zásoby rusínských nářečí východního Slovenska. Diferenční slovník

Růžena Šišková

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Euroslavica

Praha 2009, 197 s., ISBN: 978-80-86420-36-3

Jádrem projektu je diferenční nářeční slovník vybudovaný na lexikálním materiálu z 52 východoslovenských rusínských obcí. Slovník obsahuje slovní zásobu ve výběru vedeném snahou ozřejmit jádro nářečních útvarů, jakož i oblasti přechodné, a stanovit jejich geografické rozšíření. Jednotlivá heslová slova jsou ve slovníku opatřena gramatickou charakteristikou, kontextovou charakteristikou, ekvivalenty s případnou exemplifikací. U každého z heslových slov jsou uvedeny všechny obce, v nichž bylo dané slovo zaznamenáno.

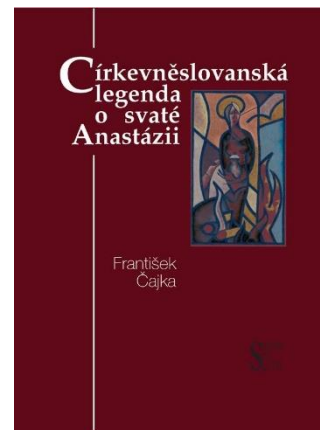

Církevněslovanská legenda o svaté Anastázii

František Čajka

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Praha 2011, 240 s., ISBN: 978-80-86420-44-8

Kniha je věnována církevněslovanské legendě o svaté Anastázii, původně staroslověnskému překladu latinské předlohy, která je zachována v rukopisech ze 14.–18. století ruské a srbské provenience. Vznik tohoto textu bývá obvykle kladen do českého prostředí 10.–11. století. Památka je v knize analyzována z pohledu jazykovědného a kulturněhistorického. Autor v knize zpřístupnil materiál nově nalezených rukopisů slovanských i latinských. Integrální součástí knihy je nová edice textu legendy a index verborum. Ze závěrů práce vyplývá vysoká pravděpodobnost vzniku památky v raně středověkých Čechách.

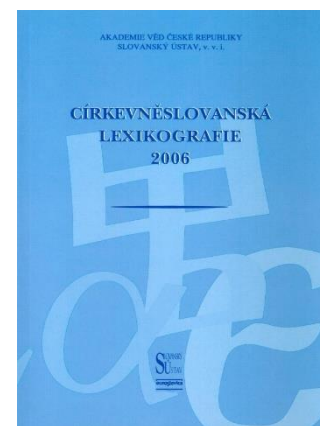
Církevněslovanská lexikografie 2006

Václav Čermák, Emilie Bláhová, Eva Šlaufová

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Euroslavica

Praha 2007, 108 s., ISBN: 978-80-86420-29-5

Soubor studií je tematicky zaměřen na výsledky bádání v oblasti tvorby staroslověnských, církevněslovanských a řecko-staroslověnských slovníků či indexů. Publikace přináší poznatky z Česka, Ruska, Chorvatska, Srbska, Bulharska a Makedonie.

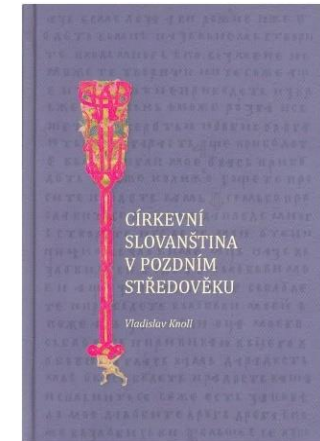
Církevní slovanština v pozdním středověku

Vladislav Knoll

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Scriptorium

Praha 2019, 419 s., ISBN: 978-80-86420-73-8, 978-80-88013-92-1

Vedle řečtiny a latiny existuje v Evropě ještě třetí klasický jazyk – církevní slovanština. Ta vychází ze staroslověnštiny, přinesené Cyrilem a Metodějem na Velkou Moravu v 9. století. Pozdní středověk (tedy zhruba 14.–15. století) představuje jeden z vrcholů církevněslovanské knižní kultury, jež spojovala pravoslavné národy východní Evropy a Balkánu (hovořící slovanskými jazyky nebo rumunsky), katolické Chorvaty a přívržence poněkud tajemné Bosenské církve. Podobami a proměnami církevní slovanštiny v tomto období se zabývá tato kniha.

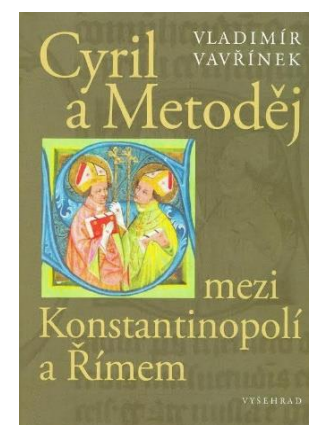

Cyril a Metoděj mezi Konstantinopolí a Římem

Vladimír Vavřínek

Vyšehrad, Praha 2013, 375 s., ISBN: 978-80-7429-344-3

Monografie popisuje pozadí a průběh misie Konstantina-Cyrila a Metoděje na Velkou Moravu a prostředí Byzantské říše, ze které oba bratři na Moravu přišli. Autor základní téma zasazuje do širšího historického a kulturně-historického kontextu. Vedle popisu osudů obou bratří autor vyzdvihuje jedinečnost jejich kulturního díla, zejména vytvoření slovanského písemnictví a zavedení slovanského jazyka (staroslověnštiny) do liturgie.

Česká bible Hlaholská (bible Vyšebrodská)

Ludmila Pacnerová

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Euroslavica

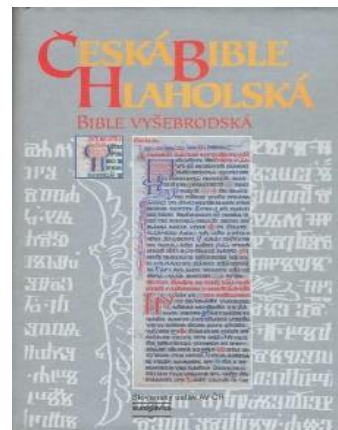
Praha 2000, 528 s., ISBN: 80-85494-49-3

Kritické vydání staročeského překladu Starého zákona podle rukopisu sign.

XVII A 1 Národní knihovny ČR v Praze. Rukopis byl napsán hlaholicí

v Emauzském klášteře v Praze v roce 1416.

Edice obsahuje vedle úvodní studie o staročeských památkách psaných hlaholicí kritickou edici hlaholského textu v přepise do latinky. Jde o první vydání této památky v dějinách bohemistiky i paleoslovenistiky.

Čtyřicet homilií Řehoře Velikého na evangelia v českočirkevněslovanském překladu I-II

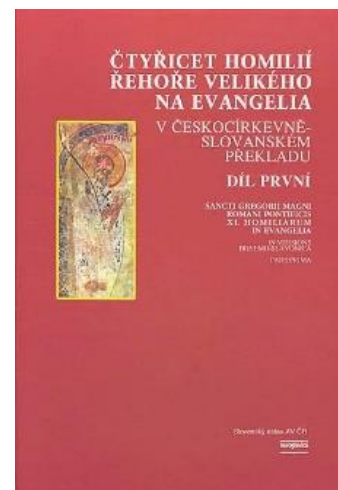
Václav Konzal, František Čajka

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Euroslavica

Praha 2005 (684 s.), 2006 (800 s.), ISBN 80-86420-22-1

Editio princeps nejrozsáhlejší českočirkevněslovanské památky (328 folií), přeložené ve druhé polovině 11. století do církevní slovanštiny z latinské předlohy na českém území. Překlad byl pořízen s největší pravděpodobností v Sázavském klášteře. Text je doložen pouze v mladších ruskocírkevněslovanských opisech od 13. století.

Edice obsahuje vydání nejstaršího dochovaného znění podle rukopisu ze 13. století, který se nachází v Ruské národní knihovně v Petrohradě pod signaturou Pogod 70. Součástí edice jsou též různocnění dalších 9 paralelních slovanských rukopisů, parakritický aparát k základnímu rukopisu a znění latinské předlohy. První svazek obsahuje úvodní studii v češtině a angličtině, dále popis zpracování edice a edici čirkevněslovanského překladu homilií č. 1–24 paralelně s latinskou předlohou. Obsahem druhého svazku je dokončená edice čirkevněslovanského textu od 25. homilie do konce kodexu.

Distribution und Funktionen von Vergangenheitsformen im älteren Obersorbischen

Katja Brankačec

Peter Lang, Frankfurt am Main 2014, 186 s.,

ISBN: 978-3-631-64668-7, 978-3-653-04170-5

Práce se zabývá užíváním minulých slovesných tvarů ve starší hornolužické srbštině, zejména distribucí aoristu/imperfekta (syntetického préterita) oproti *l*-ovému perfektu a rezultativních konstrukcí s *n/t*-ovým participiem. Při analýze uvedených tvarů vychází z vlastního korpusu textů starší hornolužické srbštiny. Zabývá se jednak otázkou, do jaké míry je neobvykle dlouhé zachování syntetického préterita v hornolužické srbštině – na rozdíl od ostatních západoslovanských jazyků – výsledkem kontaktu s němčinou. K řešení této otázky porovnává výsledky vlastních analýz s vědeckými poznatky o vývoji těchto tvarů ve staré polštině a staré češtině.

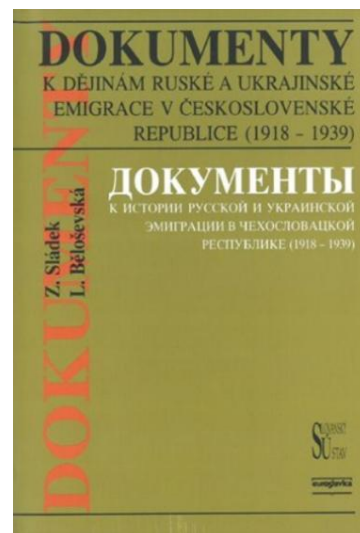
Dokumenty k dějinám ruské a ukrajinské emigrace v Československé republice (1918–1939)

Zdeněk Sládek, Ljubov Běloševská

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i.

Praha 1998, 344 s., ISBN: 80-85494-48-5

Základem sborníku, který je svým obsahem zcela ojedinělý, se stalo více než 200 poprvé publikovaných dokumentů z fondů různých českých archivů. Cílem autorů bylo představit hlavní etapy života ruské a ukrajinské emigrace v meziválečném Československu, načrtnout hlavní oblasti činnosti emigrantů, ilustrovat jejich každodenní život a upozornit na jejich vklad nejen do ruské a ukrajinské, ale i do československé vědy a kultury. Jednotlivé dokumenty, zařazené do deseti tematických kapitol, přibližují např. tzv. Ruskou pomocnou akci nebo kontakty emigrantů s čelnými československými politiky včetně T. G. Masaryka.

Duchovní proudy ruské a ukrajinské emigrace v Československé republice 1919–1939

Ljubov Běloševská

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i.

Praha 1999, 352 s., ISBN: 80-86420-00-0

Sborník statí je zaměřen na dějiny emigrace z území bývalé Ruské říše v meziválečném Československu. Jednotlivé statí zkoumají vztahy mezi ruskou a ukrajinskou emigrací a českým prostředím, specifika pražského emigrantského centra vůči ostatním centrům, charakterizují ruskou historiografii a ukrajinskou emigrační literaturu v Československu, ruskou pražskou literaturu mladé generace a literární kritiku, literární vědu a filozofii. Sborník je svého druhu první synteticko-analytické hodnocení Prahy jako intelektuálního centra ruské a ukrajinské emigrace meziválečného období. Studie jsou psány jak česky, tak rusky.

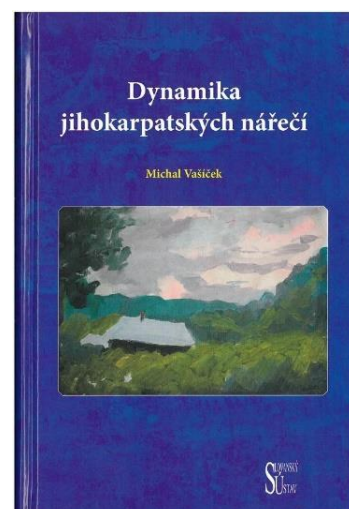
Dynamika jihokarpatských nářečí

Michal Vašíček

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i.

Praha 2020, 416 s., ISBN: 978-80-86420-74-5

Kniha je věnována současnému stavu a vývoji jihokarpatských nářečí, tedy východoslovanských (rusínských, ukrajinských) dialektů nacházejících se jižně od hlavního hřebene Východních Karpat na území Slovenska a Ukrajiny. Jsou v ní analyzovány jazykové materiály získané autorem během terénních výzkumů v letech 2011–2019, které jsou srovnávány se staršími dialektologickými prameny. Díky tomu lze sledovat dynamiku zkoumaných nářečních systémů za posledních více než sto let, kdy byly vydány první vědecké publikace o jihokarpatských nářečích. Ústředním tématem knihy je srovnání nářečí obcí Ubl'a na Slovensku a Malyj Bereznij na Ukrajině a popis důsledků, které měla pro jejich vývoj státní hranice, jež mezi nimi vznikla v roce 1945.

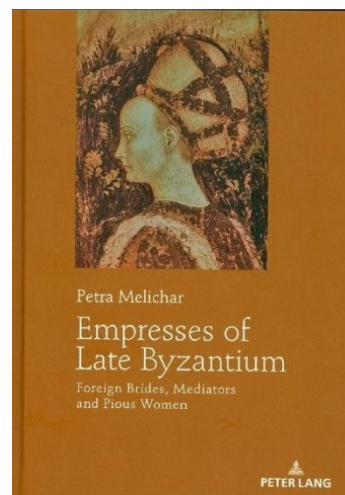

Empresses of Late Byzantium. Foreign Brides, Mediators and Pious Women

Petra Melichar

Peter Lang, Berlin 2019, 497 s., ISBN: 978-3-631-74667-7

Kniha se věnuje byzantským císařovnám v době dynastie Palaiologovců (13–15.stol.). Podrobně a čtivě představuje životopisy všech 15 císařoven, z nichž většina dosud nebyla zpracována. Druhá část díla se zabývá politickou, náboženskou, sociální a ceremoniální rolí císařovny v pozdně byzantském období, přičemž si všímá, jak se tyto role v průběhu zkoumaného období měnily. Kniha navíc obsahuje řadu barevných ilustrací (fotografií, reprodukcí, map), rodokmeny a podrobný rejstřík.

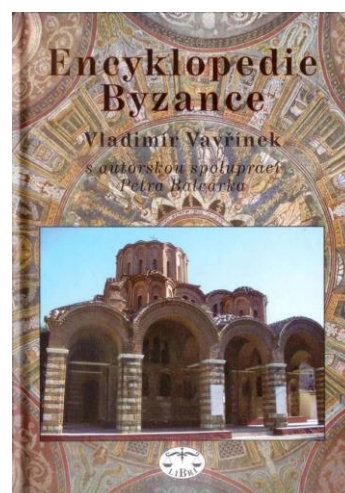
Encyklopedie Byzance

Vladimír Vavřínek, Petr Balcárek

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i.

Praha 2011, 550 s., ISBN: 978-80-86420-43-1

Encyklopedický slovník o rozsahu cca 1900 hesel se snaží postihnout v co nejširším spektru politické, společenské, hospodářské, církevní a kulturní dějiny Byzance. Rozsáhlejší hesla podávají základní přehled o byzantské civilizaci a jejím vlivu na okolní národy, dílčí hesla obsahují medailony významných osobností, důležité historické události, údaje o státní správě, duchovních a náboženských proudech, o mentalitě společnosti, hesla z dějin byzantského umění, architektury, charakteristiky literárních děl i jejich tvůrců. Slovník je doplněn výběrovou bibliografií a seznamem hesel.

Fenomén Krym: bájná Taurida, nebo sovětský ráj?

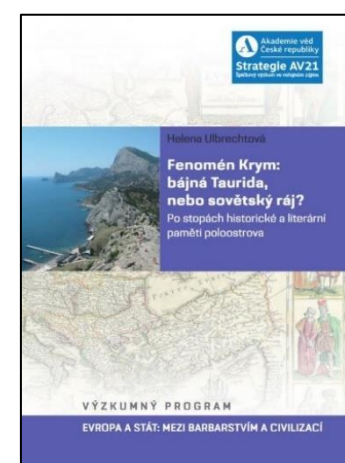
Po stopách historické a literární paměti poloostrova

Helena Ulbrechtová

Středisko společných činností AV ČR, v. v. i.

Praha 2020, 118 s., ISBN: 978-80-200-3227-0

Jak to bylo s Krymem mezi Evropou a Orientem? Kdo jsou krymští Tataři? Proč je Krym opředen tolika mýty? Co předcházelo „druhé“ anexi Krymu v roce 2014 a jaké argumenty uvádí Rusko ve snaze legitimizovat své mocenské nároky na Krym? A z jiné strany: jaké podoby má ruský literární topos Krymu? Byl Krym odjakživa slovanský, nebo je to jen propagandistický mýtus Ruska? To jsou základní otázky, na něž tato se tato publikace pokouší odpovědět.

Kniha je volně ke stažení:

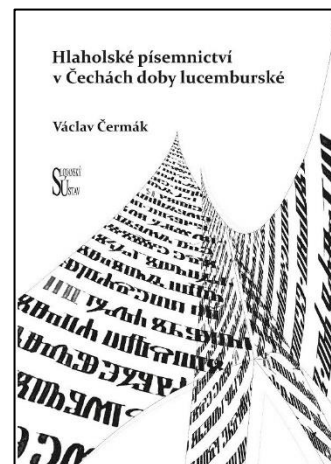
Hlaholské písemnictví v Čechách doby lucemburské

Václav Čermák

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Praha 2020, 335 s., ISBN: 978-80-86420-75-2

Publikace představuje první syntetické zpracování dějin hlaholského písemnictví, které vznikalo ve druhé polovině 14. a na počátku 15. století v pražském klášteře Na Slovanech, známém později pod označením Emauzy. Po obsahové stránce se práce věnuje hlaholským textům v církevní slovanštině a staré češtině. Rozsáhlá studie shrnuje chorvatské zdroje emauzského hlaholského písemnictví za Lucemburků, zejména za vlády Karla IV. Hlavním cílem práce je filologická analýza dosud opomíjených hlaholských pramenů v církevní slovanštině, které bezprostředně souvisejí s literární činností pražských Emauz (breviáře, misály a další liturgické památky). Pozornost je dále věnována staročeským pramenům v hlaholici a znalostem hlaholského písma v Čechách 14. a 15. století mimo klášter Na Slovanech.

Zdokumentovány jsou i další kulturní kontakty českých a chorvatských zemí daného období (šíření kultu českých světců v Chorvatsku, zdroje emauzského hlaholismu, chorvatské překlady náboženské literatury podle českých předloh).

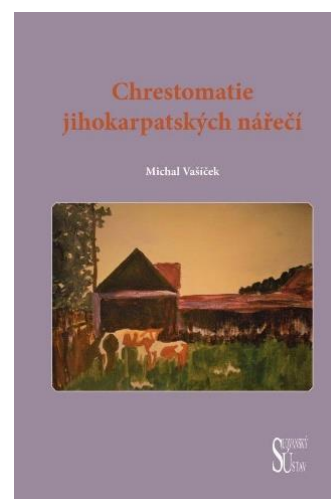

Chrestomatie jihokarpatských nářečí

Michal Vašíček

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Praha 2020, 271 s., ISBN: 978-80-86420-76-9

Publikace zpřístupňuje nářeční texty získané v letech 2011–2019 při terénních výzkumech autora mezi Rusíny a Ukrajinci na východě Slovenska a v Zakarpatské oblasti na Ukrajině. Kniha obsahuje texty ve fonematické transkripci ze 14 obcí, jejichž nářečí je stručně charakterizováno. Nejčastějšími tématy zastoupenými v textech jsou zvyky spojené se svátky kalendářního cyklu, svatba, příprava všedních i svátečních jídel, zpracování lnu, konopí a ovčí vlny, předení, tkaní, domácí hospodářství, vyprávění informantů o vlastním životě, vzpomínky na druhou světovou válku a život v poválečných desetiletích.

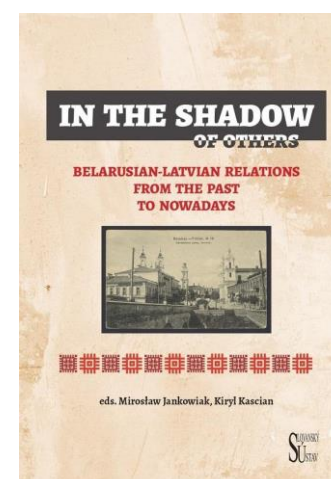

In the Shadow of Others. Belarusian-Latvian Relations from the Past to Nowadays

Miroslaw Jankowiak, Kiryl Kascian

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Praha 2022, 592 s., ISBN: 978-80-86420-84-4

Bělorusko a Lotyšsko jsou sousedé, které pojí řeka Daugava. Proto mají obyvatelé obou sousedních států a národů dlouhodobé zkušenosti s tím, jak spolu žít a jak spolupracovat, ty sahají přinejmenším do raného středověku. Přesto lze Lotyšské stěží označit za ty, jež Bělorusové vnímají jako sobě blízké. Totéž zřejmě platí i pro pohled Lotyšů na Bělorusy, historicky totiž byla větší pozornost věnována vztahům Lotyšů s Němci, Poláky nebo Rusy. Analýza kulturních, jazykových a historických vztahů mezi Bělorusy a Lotyši tak tvoří důležitou součást vzájemného porozumění a vývoje reálií mezi oběma státy a společnostmi.

Indexy k Staroslověnskému slovníku

Zdenka Ribarova

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Euroslavica

Praha 2003, 241 s., ISBN 80-86420-14-0, 80-86420-16-7

Indexy jsou koncipovány jako nedílná součást připravovaného vydání *Staroslověnského slovníku podle památek 10.–11. století*. Obsahují index základních podob heslových slov, nová slova hesláře, indexy homonym, reflexiv, vlastních jmen a retrogradní a frekvenční slovník. Předmluva a zásady zpracování indexů jsou otištěny v češtině, ruštině a angličtině.

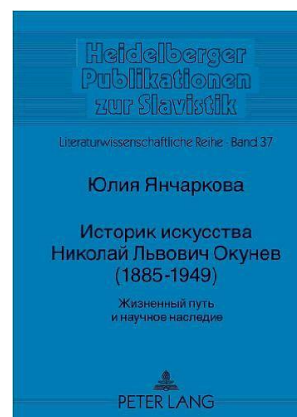

Историк искусства Николай Львович Окунев (1885–1949). Жизненный путь и научное наследие

Julie Jančárková

Peter Lang, Frankfurt am Main 2012, 318 s., ISBN: 978-3-631-62395-4

Monografie je věnována životu a dílu profesora Karlovy univerzity v Praze Nikolaje Lvoviče Okuněva (1885–1949), významného historika umění, představitele světové medievistiky. Okuněvova vědecká práce a kulturní zapojení jsou v knize prezentovány v širokém kontextu výzkumných aktivit v různých institucích, dějinám důležitých vědeckých expedic či konzervační práci. Autorka zde komplexně zhodnotila Okuněvův přínos světové medievistice.

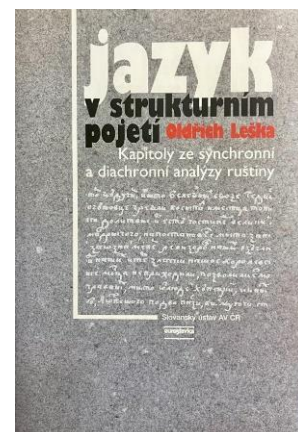
Jazyk v strukturním pojetí. Kapitoly ze synchronní a diachronní analýzy ruštiny

Oldřich Leška

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Euroslavica

Praha 2003, 478 s., ISBN: 80-85494-67-1

Syntetické dílo zesnulého předního českého rusisty podává pohled na dějiny spisovné ruštiny z pozic strukturální teorie Pražské školy. Velmi podrobně sleduje změny ve fonetické, fonologické a morfologické soustavě. Detailně přihlíží k situaci v ruských dialektech i k vzájemnému vztahu mezi dialekty a spisovným jazykem. Na bohatém materiálu je dále dokumentováno stylistické rozvrstvení ruštiny a celková jazyková dynamika, opomenuty nezůstaly ani aspekty sociolingvistické.

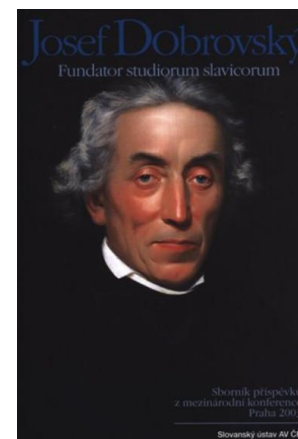
Josef Dobrovský. Fundator studiorum slavlicorum.

Příspěvky z mezinárodní vědecké konference v Praze 10.–13. června 2003

Vladimír Vavřínek, Karolína Skwarska, Hana Gladkova

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Praha 2004, 720 s., ISBN: 80-86420-17-5

Knižní komplet zahrnuje sborník z mezinárodní konference konané v Praze v roce 2003 u příležitosti 250. výročí narození Josefa Dobrovského a jako dodatek rozsáhlou studii Francise J. Thomsona. Příspěvky sborníku jsou zaměřeny na osobnost Josefa Dobrovského, jeho bohemistické a paleoslavistické práce i jeho význam pro vývoj jednotlivých slovanských filologií. Autory příspěvků jsou přední čeští i zahraniční filologové a historici.

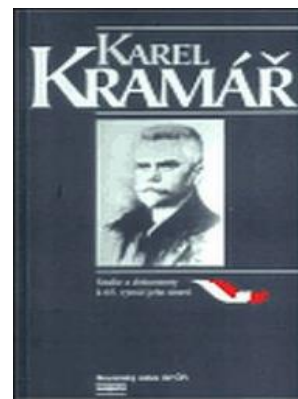
Karel Kramář. Studie a dokumenty k 65. výročí jeho úmrtí

Ljubov Běloševská, Zdeněk Sládek (eds.)

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Euroslavica

Praha 2003, 144 s., ISBN: 80-85494-66-3

Studie a dokumenty k 65. výročí úmrtí Karla Kramáře (1860–1937) – kdysi nejmladšího poslance za mladočeskou stranu a posléze prvního předsedy vlády samostatného Československa. Studie domácích i zahraničních badatelů osvětlují Kramářovy vize zahraniční a vnitřní politiky, jeho vztah k Rusku a poříjnové ruské emigraci i některé momenty jeho osobního zázemí.

Karel Krejčí. Literatury a žánry v evropské dimenzi.

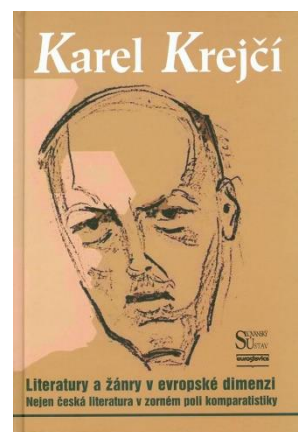
Nejen česká literatura v zorném poli komparatistiky

Marcel Černý, Vladimír Svatoň

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Euroslavica

Praha 2014, 664 s., ISBN: 978-80-86420-47-9, 978-80-87825-03-7

Kniha obsahuje komentované a edičně upravené vydání vybraných příspěvků Karla Krejčího z let 1936–1986. Studie se týkají české a polské literatury a původně byly publikovány v časopisech, případně jako doslovy v knihách. Editor opatřil studie poznámkovým aparátem a napsal studii o Krejčím-slavistovi a jeho vztahu ke Slovanskému ústavu. Autorem úvodní studie o Krejčím-komparatistovi je profesor FF UK v Praze Vladimír Svatoň. Kniha obsahuje jmenný rejstřík a resumé v angličtině.

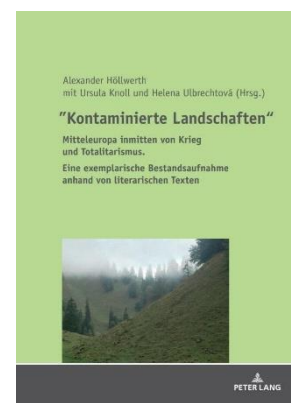
„Kontaminierte Landschaften“

Mitteleuropa inmitten von Krieg und Totalitarismus

Alexander Höllwerth, Ursula Knoll, Helena Ulbrechtová

Peter Lang, Berlin 2019, 419 s., ISBN: 978-3-631-74563-2

Kolektivní monografie obsahuje 21 studií s tématem traumatické kolektivní paměti ve středoevropských literaturách. „Kontaminované krajiny“ je termín zavedený rakouským spisovatelem Martinem Pollackem, autorem úvodní studie, značící kulturněhistorické stopy po „krvi“ obětí zavražděných totalitními režimy. Autory studií jsou čeští, polští, němečtí a rakouští badatelé, kteří se zabývají jak teoreticko-metodologickými problémy tohoto tématu, tak konkrétními literárními zpracováními narativní podoby předávání traumatické paměti, či díly reflektujícími holokaust, stalinismus a socialismus.

Kronika kulturního, vědeckého a společenského života ruské emigrace v Československé republice. Díl I.–II.

Ljubov Běloševská

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Praha 2001, 368+640 s.

ISBN: 80-69420-00-1, 80-86420-04-3

Dvoudílná publikace je chronologicky řazeným přehledem společenského dění ruské emigrace v Československu. První díl obsahuje záznamy událostí v období od roku 1919 do roku 1929, druhý díl od roku 1930 do roku 1939. Každý záznam tvoří datum, stručný popis události, případně jména osob a zdroj informace. Kroniku doplňuje adresář, jmenný a geografický rejstřík a index organizací.

Lehnprägungen im Tschechischen und Sorbischen.

Eine diachrone, korpusbasierte Analyse ausgewählter Lexeme und Präfixe word formation

Katja Brankačec, Anna Paap, František Martínek

Peter Lang, Berlin 2019, 312 s., ISBN: 978-3-631-77928-6

Autoři se pokoušejí o novou metodiku analýzy tzv. kalků, výpůjčních posunů v češtině a lužické srbštině. Na základě diachronních korpusů a slovníků ukazují, jak se jazykový kontakt a „autochtonní vývoj“ vzájemně prolínají. Ve dvou studiích analyzují vývoj valence vybraných sloves, v dalších dvou studiích jsou zkoumány předpony před-/před- a nad- z hlediska slovo tvorby. Ve všech třech jazycích autoři diagnostikují adaptaci sémantické struktury různého stupně. Následně navrhuji začlenit kalky do popisu slovo tvorby namísto dichotomie mezi „cizími“ a „domácími“.

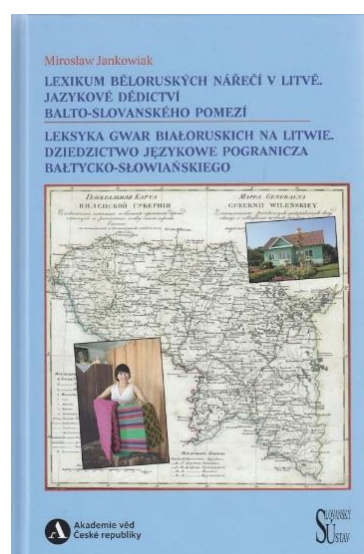
Lexikum běloruských nářečí v Litvě. Jazykové dědictví baltoslovanského pomezí

Leksyka gwar białoruskich na Litwie. Dziedzictwo językowe pogranicza bałtycko-słowiańskiego

Miroslaw Jankowiak

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Praha 2022, 624 s., ISBN: 978-80-86420-82-0

Monografie představuje lexikum současných běloruských nářečí v oblasti východní a jihovýchodní Litvy. Tyto dialekty se tvořily na tak zvaném bývalém baltském substrátu, což se jasně odráží na úrovni slovní zásoby. V řeči obyvatel se vyskytuje řada výpůjček z baltských jazyků a dialektů, polštiny či ruštiny. Publikace představuje migrační procesy Slovanů a Baltů, které ovlivnily utváření analyzovaných nářečí. Charakterizuje tato nářečí z areálového hlediska i z hlediska tematických okruhů mnohých výpůjček a ukazuje i konvergenční procesy probíhající na tomto pomezí. Druhou část knihy tvoří slovníky lexika členěného podle oblastí a témat i podle jazyků, z nichž byly výpůjčky převzaty.

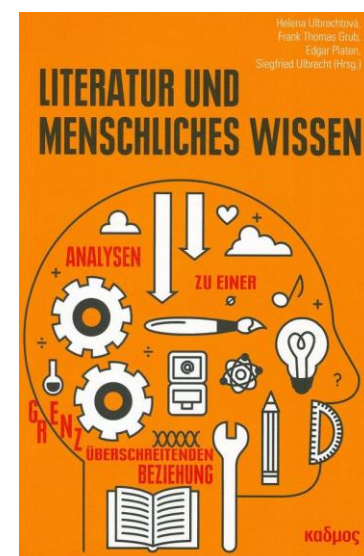
Literatur und menschliches Wissen.

Analysen zu einer grenzüberschreitenden Beziehung

Helena Ulbrechtová, Frank Thomas Grub, Edgar Platen, Siegfried Ulbrecht

Kulturverlag Kadmos, Berlin 2018, 411 s., ISBN: 978-3-86599-360-1

Kolektivní monografie obsahuje 11 analytických kapitol a kapitolu úvodní, která mapuje dějiny studia vztahů mezi lidským věděním a krásnou literaturou. Jedna její část je věnována českému přínosu tomuto tématu. Jednotlivé kapitoly tematizují buď uměleckou reflexi myšlení či věděním v literárních dílech, nebo transfer a organizaci věděním v literatuře. Většina exemplárních analýz se věnuje německé (německojazyčné), ruské a polské literatuře. Autoři jsou z České republiky (čtyři ze SLÚ), dále ze Švédska, Německa a Lucemburska.

Makedonsko-český slovník s makedonskou gramatikou

Františka Václava Mareše

Karel Hora

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i.

Praha 1999, 638 s., ISBN: 80-85494-51-5

Překladový makedonsko-český slovník středního rozsahu, který k vydání připravily E. Bláhová a Z. Ribarova. Slovník je určen především k četbě makedonských textů, zvláště literárních. Uživatel zde najde řadu výrazů hovorových, nářečních i folklorních, historické termíny, názvy speciálních pokrmů i např. méně běžné výrazy z oblasti zemědělství.

Medzi vzájomnosťou a nevzájomnosťou

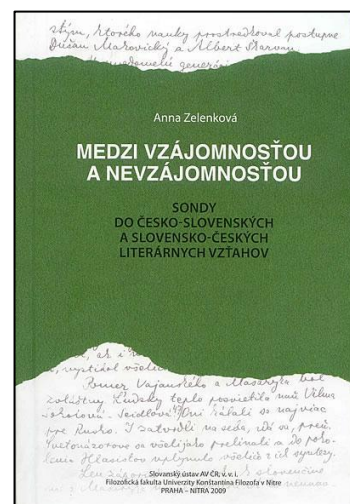
Sondy do česko-slovenských a slovensko-českých literárnych vzťahov

Anna Zelenková

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Univerzita Konštantína Filozofa

Praha / Nitra 2009, 377 s., ISBN: 978-80-86420-34-9, 978-80-8094-648-7

Kniha si klade za cíl přispět k objasnění společných i rozdílných tendencí v česko-slovenských vztazích, které se chápou jako společný dialog a porozumění, ale i jako určité odmítání nebo nekomunikace. S využitím dosavadní odborné literatury, ale i dosud nepublikovaného materiálu (rukopisy, korespondence apod.) se soustřeďuje i na méně známé či opomíjené stránky vzájemných kontaktů v období od počátku národního obrození až meziválečného období, které zpřesňují a doplňují obraz historického formování a fungování dvou blízkých literatur.

Mezi disentem, undergroundem a šedou zónou.

Neoficiální bulharská literatura 1944–1989

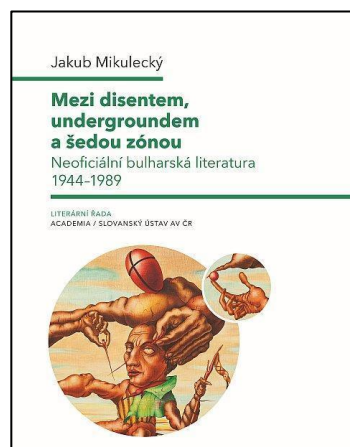
Jakub Mikulecký

Academia, Slovanský ústav AV ČR, v. v. i.

Praha 2021, 511 s., ISBN: 978-80-200-3255-3, 978-80-86420-78-3

Monografie nabízí první ucelený pohled na neoficiální bulharské písemnictví z období socialismu. Předmětem zájmu je literatura psaná „do šuplíku“, dále díla vydaná v samizdatu a rovněž některá díla konfiskovaná, jejichž protitotalitní charakter vzbudil nevoli orgánů státní moci a represivních složek.

Literárněhistorický výklad je doprovázen citáty ze soukromých deníků, dobových periodik i dokumentů bulharské StB. Kniha je rovněž opatřena historickým úvodem pojednávajícím o poválečném dějinném vývoji, který vedl k ustanovení „diktatury proletariátu“. Také jednotlivé kapitoly jsou zasazeny do dobového socio-politického rámce, bez něhož by se čtení literárních textů jevilo jako velmi obtížné. Pro české i slovenské čtenáře by mohlo být zajímavé to, jakým způsobem se do vývoje bulharské literatury promítly srpnové události roku 1968.

Mluvnice současné ukrajinštiny

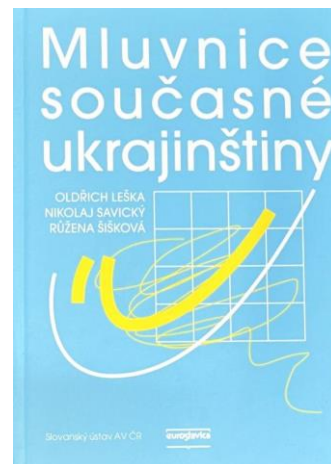
Oldřich Leška, Nikolaj Savický, Růžena Šišková

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Euroslavica

Praha 2001, 235 s., ISBN: 80-86420-02-7

Mluvnice je (po vydání *Ukrajinsko-českého a česko-ukrajinského slovníku*) završením úsilí pražských ukrajinistů podat všestranný popis ukrajinského jazyka a jeho struktury na pozadí češtiny. Vzhledem k tomu, že se jedná o první česky psanou ukrajinskou mluvnici, pojali ji autoři jako praktickou příručku, naplněnou bohatým současným materiálem, zároveň však dobře teoreticky fundovanou.

Mluvnice je opatřena rejstříkem a vzhledem k četným odlišnostem v české a ukrajinské mluvnické tradici a terminologii je práce doplněna podrobným slovníčkem lingvistických termínů, jichž je v knize užito. Skutečnost, že uživatelem mluvnice je Čech, nalezla své vyjádření v diferenciaci akcentů při výkladu jednotlivých jazykových jevů a jejich funkcí.

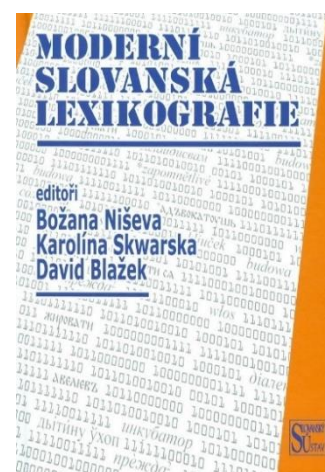
Moderní slovanská lexikografie

Božana Niševa, Karolína Skwarska, David Blažek

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i.

Praha 2017, 318 s., ISBN: 978-80-86420-63-9

Kolektivní monografie *Moderní slovanská lexikografie* vznikla v rámci společného vědecko-výzkumného tématu *Slovanská lexikografie počátkem 21. století* Slovanského ústavu AV ČR, v. v. i., a Ústavu bulharského jazyka prof. Ljubomira Andrejčína BAV. Kniha obsahuje 16 studií napsaných v českém, bulharském a anglickém jazyce, které jsou věnovány nejaktuálnějším otázkám současné synchronní a diachronní slovanské lexikografie. Autory jednotlivých příspěvků jsou čeští a bulharští vědci, kteří se teorií a praxí výkladových, speciálních, etymologických, dialektologických nebo valenčních slovníků zabývají dlouhodobě.

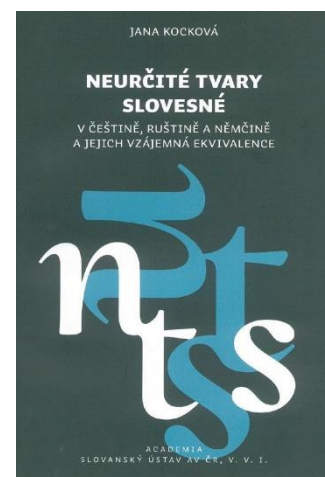
Neurčité tvary slovesné v češtině, ruštině a němčině a jejich vzájemná ekvivalence

Jana Kocková

Academia, Slovanský ústav AV ČR, v. v. i.

Praha 2022, 274 s., ISBN: 978-80-86420-81-3

Práce nabízí ucelený pohled na neurčité tvary slovesné v češtině, ruštině a němčině podpořený korpusovou analýzou ekvivalentů na základě paralelního korpusu InterCorp ČNK. Jednotlivé kapitoly se věnují příděm (resp. verbálním adjektivům) a německým participiím, přechodníkům, verbálnímu substantivu v češtině a substantivizovanému infinitivu v němčině a infinitivům. U každého z tvarů byly na základě dokladů z paralelního korpusu sledovány ekvivalenty v každém ze sledovaných jazyků. Získaná data slouží k typologické klasifikaci zaměřené na neurčité tvary slovesné jako sekundární predikáty. Z analýzy také nepřímo vyplývají různé frekvence jednotlivých tvarů v češtině, ruštině i němčině a vzájemná konkurence jazykových prostředků. Práce tak prezentuje nikoli potenciálně možná řešení, ale řešení, která mají v jazyce významnější frekvenci. Analýzy ekvivalentů ukazují celkovou tendenci ve výběru jazykových prostředků v daném jazyce. Komplexní zaměření na všechny neurčité tvary slovesné a jejich ekvivalenty poskytuje ucelený pohled na možnosti vyjádření druhého sdělení v ruštině, češtině i němčině.

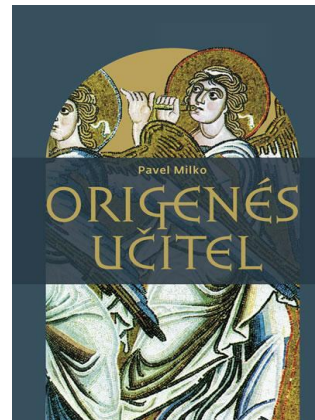

Origenés učitel

Pavel Milko

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Pavel Mervart
Praha 2008, 206 s., ISBN: 978-80-86420-30-1

Órigenés (zemřel kolem r. 254) byl jedním z nejvýznamnějších, ale také nejkontroverznějších křesťanských myslitelů. Tato kniha se pokouší na výkladu dvou konkrétních textů (*List Řehoři Divotvůrci* a *Předmluva k Peri archón*) podat náčrt některých aspektů Órigenova myšlení, především jeho vztahu k filosofii a konceptu teologie jako vědy.

Osobnosti emigrace z území Ruské říše v meziválečném Československu. Biografický slovník

Dana Hašková, Anastazie Kopřivová, Ljubov Běloševská, Julie Jančárková, Sergej Gagen

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Academia
Praha 2023, 750 s., ISBN: 978-80-86420-87-5, 978-80-200-3437-3

Rozsáhlý biografický slovník představuje významné ruské emigranty, kteří po roce 1917 opustili svou vlast a našli útočiště v meziválečném Československu, kde se postupně zapojili do vědecké, kulturní, politické nebo spolkové činnosti. Ve výjimečných případech jsou uvedeni ruští životní partneři či partnerky význačných českých osobností. Základními prameny při tvorbě hesel byly – stejně jako u ruskojazyčné verze slovníku – kromě kartotéky Slovanského ústavu i osobní kartotéka A. Kopřivové, kartotéka Slovanské knihovny, stejně jako literatura a archivní materiály z ruských, českých a slovenských archivů. Použity byly také materiály z rodinných archivů potomků emigrantů a doklady z matrik či záznamy z obecních úřadů a kronik. Jednotlivá hesla obsahují základní biografické údaje o konkrétní osobě a rodinných příslušnících, adresy pobytu v ČSR, je zaznamenáno vzdělání a zaměstnání v předrevolučním Rusku i v ČSR, eventuální účast v občanské válce a samotná emigrace, členství v ruských, českých i mezinárodních vědeckých, kulturních a zájmových spolcích a organizacích, udělené řády a vyznamenání.

Die Ost-West-Problematik in den europäischen Kulturen und Literaturen. Ausgewählte Aspekte

Helena Ulbrechtová, Siegfried Ulbrecht

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Neisse Verlag
Praha / Dresden 2009, 800 s., ISBN: 978-80-86420-31-8, 978-3-940310-31-6

Tematiku *Východu a Západu v evropských kulturách a literaturách* jsme zvolili z několika důvodů. Tím hlavním je určitá výzva českým přívržencům komparatistické školy meziválečného období, kdy pojem „Východ – Západ“ plnil ponejvíce funkci obrannou pro slovanské literatury a jejich vymezení se proti německé kultuře. Daný pojem se dnes přesunul do jiných pozic a je řešen z jiného úhlu pohledu. Dále jsme chtěli ukázat, že tento pojem nenáleží jen literární vědě (a už vůbec ne jen literárněvědné komparatistice), nýbrž že jeho využití vyžaduje interdisciplinární přístup. Při hledání tematických spojinic pro naši publikaci jsme sledovali aplikace pojmu „Východ – Západ“ u jednotlivých evropských vědců. S prosbou o spolupráci jsme poté oslovili kolegy z různých vědních disciplín a z různých evropských zemí, Českou republiku nevyjímaje.

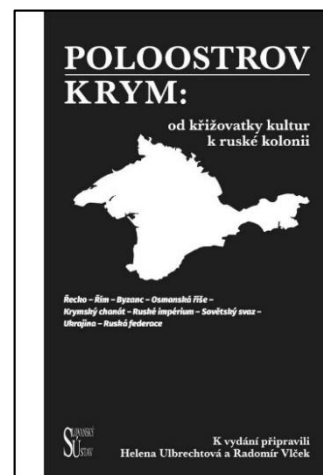

Poloostrov Krym: od křižovatky kultur k ruské kolonii

Helena Ulbrechtová, Radomír Vlček

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Praha 2022, 384 s., ISBN: 978-80-86420-85-1

Kniha předkládá českému čtenáři fakta týkající se ruského imperiálního zájmu o Krym i mýty, jejichž pomocí Rusko vysvětlovalo svůj zájem na vlastnictví poloostrova. V úvodní kulturněhistorické studii vysvětluje Helena Ulbrechtová na základě nejnovější zahraniční odborné literatury nejvýznamnější mezníky v historii Krymu a věnuje se oběma jeho anexím Ruskem v letech 1783 a 2014. Všímá si především ceremoniálních praktik osvojování krymského území Ruskem, a vysvětluje mj. i to, proč bylo tzv. referendum o připojení Krymu k Ruské federaci 2014 nezákonné. Radomír Vlček pak ve velmi obsáhlé studii vysvětluje historické souvislosti ruské politiky směrem ke Krymu období Krymského chanátu přes první anexi až do 20. let 20. století. Další rozsáhlá studie Heleny Ulbrechtové pak dokumentuje jednotlivé způsoby tematizace Krymu v ruské literatuře od konce 18. století do současnosti. Další studie jsou kratší a mají povahu exemplárních analýz, k nimž patří současné ruskojazyčné drama s tematikou Krymu nebo reflexe Krymu v ukrajinské poezii od dob modernismu do dnešních dnů.

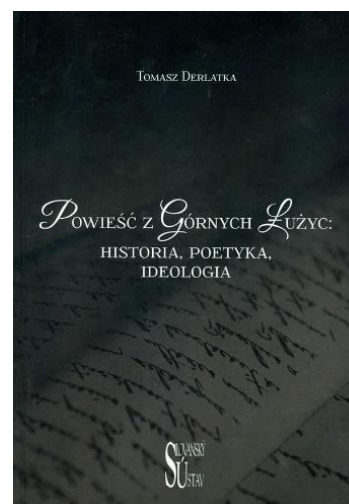

Powieść z Górnych Łużyc: historia, poetyka, ideologia

Tomasz Derlatka

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Praha 2015, 1130 s., ISBN: 978-80-86420-54-7

Polskojazyčná monografie *Powieść z Górnych Łużyc: historia, poetyka, ideologia* [Román z Horní Lužice: historie, poetika, ideologie] je první sorabistickou a slavistickou literárněvědnou monografií věnovanou nejdůležitějšímu žánru v písemnictví Horních Lužických Srbů – románu. Problematika románu je zde pojednána ve třech základních tematických rovinách: s ohledem na historii, poetiku a z hlediska závislosti žánru na ideologii. V aspektu historickém monografie mapuje vývoj žánru od počátků do dnešních dnů; v procesu rozvoje rozlišujeme čtyři hlavní období.

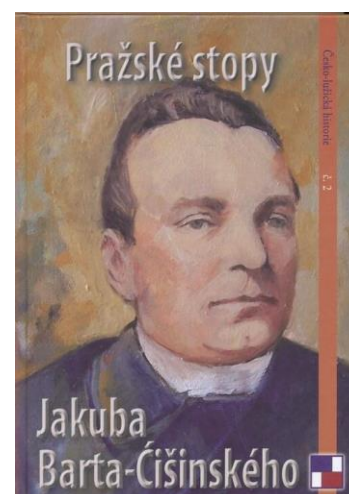
Pražské stopy Jakuba Barta-Čišinského

Marcel Černý

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Společnost přátel Lužice

Praha 2010, 367 s., ISBN: 978-80-86420-39-4

První část monografie je věnována pražským aspektům života lužickosrbského básníka Jakuba Barta-Čišinského, jehož dílem se zabývá řada literárněvědných studií, v nichž autoři hodnotí české ohlasy na jeho básnickou tvorbu. Součástí tohoto celku je výběrová bibliografie prací, které reflektují souvislosti Čišinského života s českým prostředím a bibliografický soupis českých překladů. Druhou část tvoří antologie, zrcadlově vydané ukázky z Čišinského poezie (překlady vydané v průběhu 130 let, na nichž se podíleli mnozí významní čeští překladatelé). Jedna ze studií se rovněž dotýká románového ztvárnění básníkova života (Zrození básníka v románu Bohumily Šretrové „Chcu domoj”).

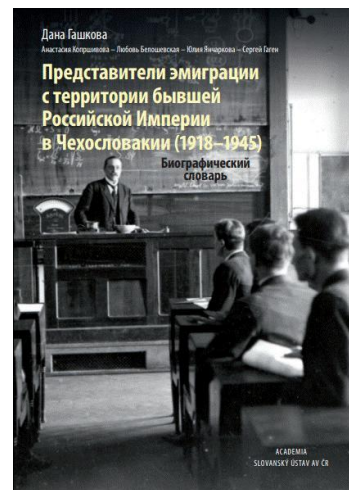
Представители эмиграции с территории бывшей Российской Империи в Чехословакии

Dana Hašková, Анастасия Конрушова, Ljubov Běloševská, Julie Jančárková, Сергей Гаген

Academia, Slovanský ústav AV ČR, v. v. i.

Praha 2021, 606 s., ISBN: 978-80-200-3208-9, 978-80-86420-91-2

Publikace představuje jak životopisné údaje, tak i vědeckou a kulturní činnost emigrantů z území bývalého Ruského impéria, kteří po roce 1917 přišli do Československa. Slovníkovou formou jsou zde prezentovány údaje získané z tištěných pramenů, archivních dokumentů a zvukových záznamů pamětníků. Přestože je pozornost věnována všem sociálním vrstvám ruskojazyčné emigrace, zdůrazněny jsou především ty osobnosti, které ve svých oborech zaujaly v meziválečném Československu významné postavení, podílely se na rozvoji československé vědy, kultury, umění, sportu i řady dalších oborů a odvětví, případně dosáhly úspěchů jinde ve světě.

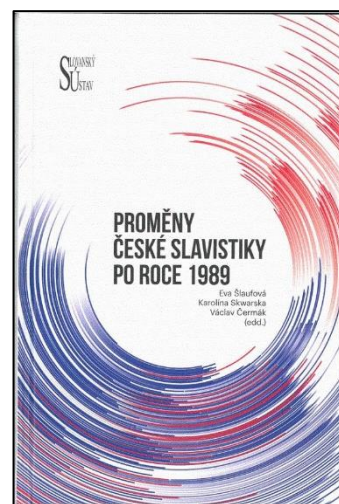
Proměny české slavistiky po roce 1989

Eva Šlaufová, Karolína Skwarska, Václav Čermák

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i.

Praha 2020, 576 s., ISBN: 978-80-86420-68-4

Soubor téměř třiceti studií se pokouší zmapovat vývoj slavistických oborů na jednotlivých pracovištích v České republice po roce 1989. Jednotlivé studie nejčastěji popisují stručný stav oboru po přelomovém roce 1989 a soustřeďují se na vývojové tendence slavistických výzkumů do současnosti. Pozornost je věnována také formování nových univerzitních i neuniverzitních pracovišť, např. na FF Univerzity Palackého, Ostravské univerzitě, Univerzitě Pardubice. Několik studií rozebírá otázku znovuoobnovování Slovanského ústavu AV ČR a vývoj jeho oborového směřování v synchronní i diachronní filologické perspektivě.

Ruská malba, kresba a grafika od 19. do poloviny 20. století ze sbírky Galerie výtvarného umění v Náchodě

Julie Jančárková

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Galerie výtvarného umění v Náchodě, Arbor vitae, Praha 2015, 319 s.

ISBN: 978-80-86420-55-4, 978-80-7467-076-3, 978-80-87069-63-9

První kapitola se zaměřuje na ruské umění, a to především na obrazy, kresby a grafiku náchodské sbírky. Představuje umělce, umělecká díla a portrétované osoby i s jejich životními příběhy v kontextu vývoje ruského umění. Opomenuta není ani historie GVUN. V souvislosti se vznikem sbírky je stručně zmíněna i historie Archivu a galerie Slovanského ústavu v Praze, odkud cenná část náchodských obrazů pochází. Druhá kapitola představuje vědecké katalogizační zpracování kolekce včetně biografických hesel umělců. Každé z nich uvádí informace o specializaci malíře, jeho studiu, činnosti, členství v uměleckých spolcích, jeho cestách a místech působení, jeho zastoupení v zahraničních (stručně) a v českých sbírkách (podrobně i s názvy uměleckých děl a datací). Barevné reprodukce jednotlivých uměleckých děl jsou opatřeny údaji o signatuře, podpisech a dalších označeních na líci a rubu díla, o dataci, technice, materiálu, velikosti.

Ruská poezie 20. století. Recepční, genologické a strukturně analytické pohledy

Helena Ulbrechtová, Mária Kusá

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Praha 2007, 274 s., ISBN: 80-86420-25-6

Sborník vznikl v rámci meziústavní akademické dohody na téma „Ruská poezie 20. století“ mezi Slovanským ústavem AV ČR v Praze a Ústavem světové literatury SAV v Bratislavě na léta 2004–2006. Obsahuje patnáct studií od dvanácti autorů z České a Slovenské republiky a reprezentuje velkou část současných českých i slovenských literárněvědných výzkumů věnovaných ruské poezii. Autoři sborníku se narodili v rozmezí od 30. do 70. let 20. století a zastupují zároveň i různé koncepty výzkumu.

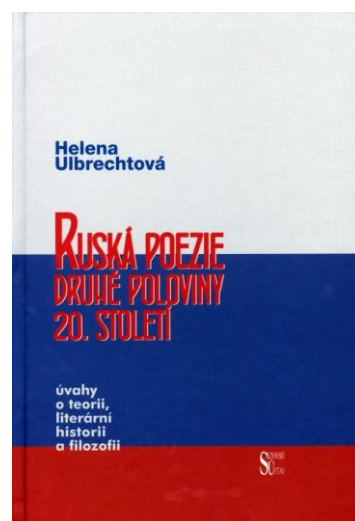
Ruská poezie druhé poloviny 20. století.

Úvahy o teorii, literární historii a filozofii

Helena Ulbrechtová

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Praha 2009, 311 s., ISBN: 978-80-86420-32-5

Monografie zpracovává významné jevy ve vývoji ruské poválečné poezie a představuje možnosti analýzy poetických děl od teoretického aspektu versologického až po možnosti interpretace a analýzy filozofických podnětů v díle konkrétních autorů. Možnosti analýzy poezie mezi „ratiem“ a „emotiem“ jsou načrtnuty v úvodu, první kapitola přináší základní teoretický a historický kontext ruské poezie a jejího studia, druhá kapitola zpracovává etický model lyrického subjektu, reagujícího na období tzv. tání po roce 1956, i spojnice mezi avantgardou a socrealismem a paralely mezi religiózním a socrealistickým kodexem. Třetí kapitola ukazuje vývoj pluralismu v ruské poezii od tzv. estrádní poezie přes neoavantgardu až po postmodernismus. Čtvrtá kapitola je zaměřena na analýzu tvorby jediného autora A. Kušnera a na jeho vztah k akméismu i filozofii času.

Ruské imperiální myšlení v historii, literatuře a umění. Tradice a transformace

Helena Ulbrechtová, Mária Kusá

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Praha 2015, 384 s., ISBN: 978-80-86420-53-0

Autorský tým (celkem 15 autorů a 14 studií) je složen z českých a slovenských literárních vědců a historiků ze Slovanského ústavu, Filozofické fakulty UK v Praze, z Historického ústavu AV ČR, z Ústavu světové literatury SAV v Bratislavě a z Filozofické fakulty UK v Bratislavě. Jednotlivé kapitoly analyzují ruské imperiální myšlení od konce 18. století do dnešní doby a snaží se zachytit jeho reflexi v literárních a uměleckých dílech i v pracích ruské a sovětské historiografie či politologie. Kniha může v leccems osvětlit i současnou situaci v putinovském Rusku a ukázat zdroje dnešní snahy ruského státu ekonomicky i politicky ovládnout okolní země. Kniha je opatřena předmluvou, anglickými a ruskými resumé jednotlivých kapitol, bio-bibliografickými medailonky autorek a autorů, seznamem sekundární literatury a jmenným rejstříkem.

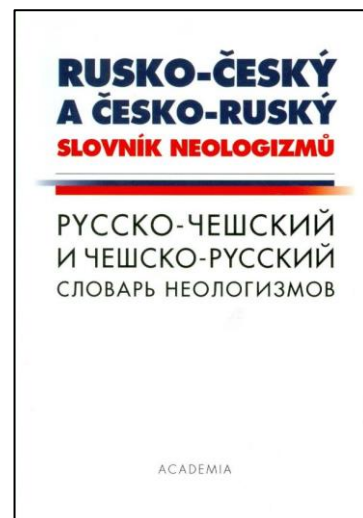

Rusko-český a česko-ruský slovník neologizmů

*Iveta Krejčířová, Marie Sádliková, Nikolaj Savický, Růžena Šišková,
Eva Šlaufová*

Academia, Praha 2004, 285 s., ISBN: 80-200-0686-9

Slovník navazuje na dlouholetou tradici rusko-české a česko-ruské lexikografie. Od dosavadní slovníkové produkce se však liší tím, že zachycuje pouze ty složky slovní zásoby, které reflektují převratné společenské změny, jimiž oblast střední a východní Evropy v posledních desetiletích prochází, a jsou buď zcela nové nebo dosud lexikograficky nezpracované. Vedle výrazů odborného až terminologického charakteru slovník obsahuje i značný počet výrazů expresivních či vulgárních, které do slovníků nebyly zařazovány z důvodů tabuizace. Při zpracování byly využity nejnovější dostupné tištěné i elektronické prameny a rozsáhlá vlastní excerpce, zejména z denního tisku.

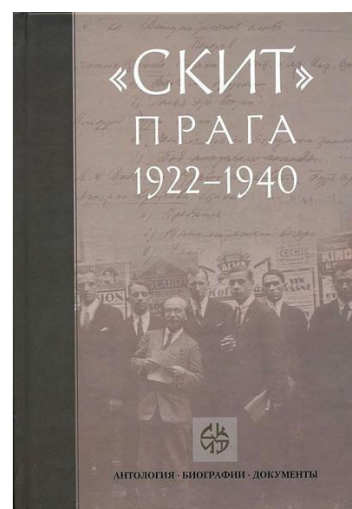
Скит. Прага 1922–1940.

Антология. Биографии. Документы

Ljubov Běloševská

Russkij put', Moskva 2006, 768 s., ISBN: 5-85887-208-5

Sborník čtenáři představuje jedno z nejznámějších literárních sdružení mladé ruské emigrace meziválečného období, jež působilo na území ČSR. Svým obsahem i rozsahem zcela ojedinělá práce poprvé všestranně hodnotí dlouhodobou činnost této početné literární skupiny (36 členů), vedené A. L. Bémem, literárním vědcem a pedagogem světového významu. Současně zasazuje tento výjimečný literární jev do kontextu dějin jak ruské porevoluční emigrace, tak i dějin první československé republiky, ale i evropských kulturních styků 20.–30. let minulého století.

Slavica v české řeči I, II, III/1, III/2

I České překlady ze slovanských jazyků do roku 1860

Jiří Bečka, Karolína Skwarska

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i.

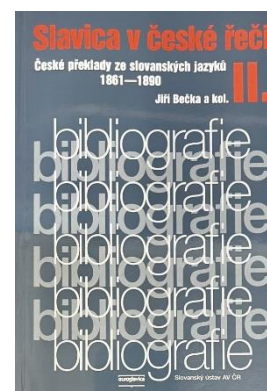
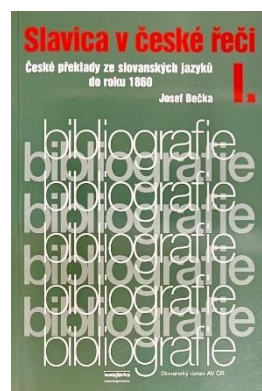
Praha 2002, 168 s., ISBN: 80-86420-07-8

II České překlady ze slovanských jazyků 1861–1890

Jiří Bečka

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Euroslavica

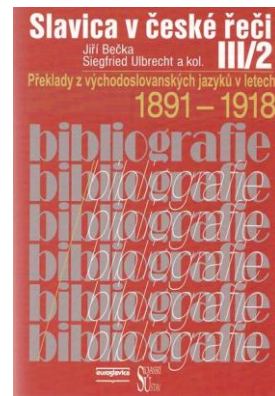
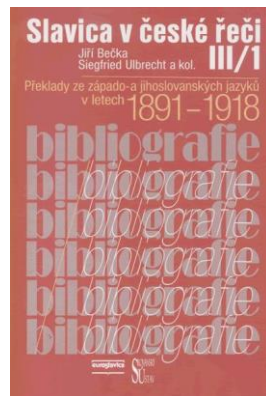
Praha 2002, 629 s., ISBN: 80-86420-08-6

III/1 Překlady ze západo- a jihoslovanských jazyků v letech 1891–1918

Jiří Bečka, Siegfried Ulbrecht, Zdena Koutenská

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Euroslavica
Praha 2008, 554 s., ISBN: 978-80-86420-28-8,
978-80-83494-79-2

III/2 Překlady z východoslovanských jazyků v letech 1891–1918

Siegfried Ulbrecht, Jiří Bečka

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Euroslavica
Praha 2012, 652 s., ISBN: 978-80-86420-45-5

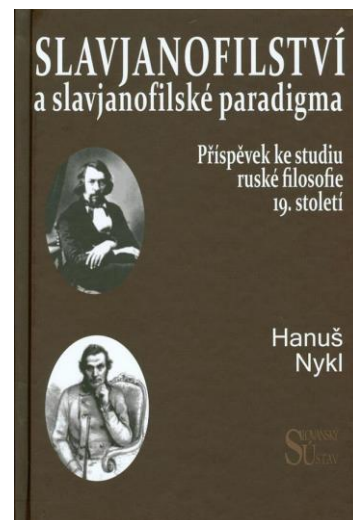
Slavjanofilství a slavjanofilské paradigma.

Příspěvek ke studiu ruské filosofie 19. století

Hanuš Nykl

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i.
Praha 2015, 255 s., ISBN: 978-80-86420-49-3

Výstupem tohoto badatelského projektu je monografie zabývající se fenoménem klasického ruského slavjanofilství 40.–50. let 19. století a jeho vlivem na další vývoj ruského filosofického myšlení. Po stručném přehledu primární a sekundární literatury autor analyzuje různé varianty slavjanofilství, sémantiku tohoto pojmu i diskurzu. Dále se věnuje studiu základních myšlenkových motivů slavjanofilství, které typologicky rozlišuje na slavjanofilský program a slavjanofilské paradigma.

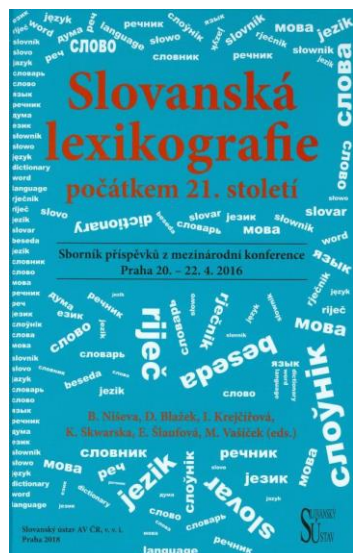
Slovanská lexikografie počátkem 21. století.

Sborník příspěvků z mezinárodní konference, Praha 20.–22. 4. 2016

Božana Niševa, David Blažek, Iveta Krejčířová, Karolína Skwarska, Eva Šlaufová, Michal Vašíček

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i.
Praha 2018, 544 s., ISBN: 978-80-86420-65-3

Sborník z mezinárodní lexikografické konference obsahuje příspěvky domácích a zahraničních odborníků, kteří se dlouhodobě věnují lexikografické teorii i praxi a podílejí se na vzniku významných lexikografických projektů, mezi něž patří velké výkladové slovníky slovanských jazyků, slovníky překladové, neologické, etymologické, dialektologické, valenční aj. Sborník obsahuje příspěvky 67 autorů ze 12 slovanských i neslovanských zemí, které jsou rozděleny do dvou kapitol s názvem Slovanská synchronní lexikografie a Slovanská diachronní lexikografie.

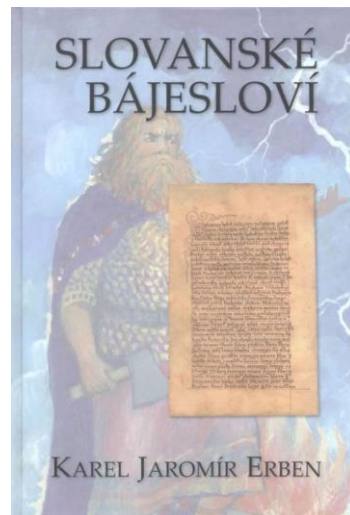
Slovanské bájesloví

Karel Jaromír Erben, Marcel Černý, Petr Kaleta, Věnceslava Bechyňová

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Etnologický ústav AV ČR, v. v. i.

Praha 2009, 511 s., ISBN: 978-80-87112-25-0, 978-80-86420-37-0

Edice Erbenových prací z oblasti slovanské (částečně i germánské a litevské) mytologie se opírá jednak o texty zachované v rukopise, jednak o texty známé pouze ze starších vydání. Z rukopisu a vůbec poprvé je vydáván Erbenův *Abecední slovník slovanského bájesloví*. Všechny ostatní Erbenovy folkloristické a bájeslovné studie jsou nově zredigovány a opatřeny novými komentáři a vysvětlujícími poznámkami. Nově zredigovány byly i výzkumy z archivu V. Bechyňové. Ediční části předcházejí tři vstupní studie a přehled o vývoji mytologického bádání od konce 19. století do současnosti.

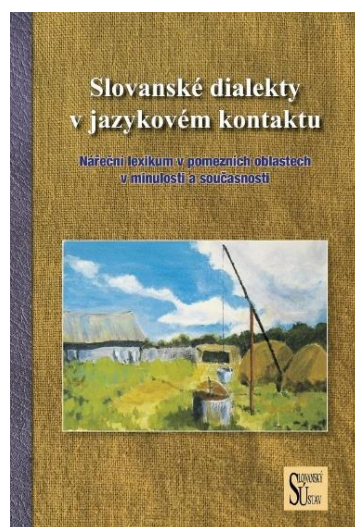
Slovanské dialekty v jazykovém kontaktu.

Nářeční lexikum v pomezích oblastech v minulosti a současnosti

Miroslaw Jankowiak, Michal Vašíček

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Praha 2020, 425 s., ISBN: 978-80-86420-80-6

Kolektivní monografie zpracovává problematiku nářečního lexika na jazykovém pomezí. Věnuje se jak slovansko-slovanským, tak slovansko-neslovanským jazykovým kontaktům na úrovni nářečí. Kolektivu autorů ze špičkových vědeckých pracovišť z deseti evropských zemí (Česká republika, Polsko, Slovensko, Litva, Lotyšsko, Bělorusko, Ukrajina, Rusko, Německo a Chorvatsko) se podařilo odhalit a popsat společné jevy a vývojové tendence v geograficky poměrně vzdálených jazykových pomezích – česko-polsko-německo-lužickém, slovansko-maďarském a slovansko-baltsko-ugrofinském.

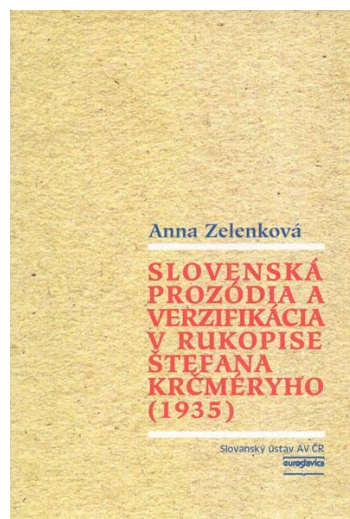
Slovenská prozódia a verzifikácia v rukopise Štefana Krčméryho (1935)

Anna Zelenková

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Euroslavica

Praha 2006, 140 s., ISBN: 80-86420-24-8

Rukopis rozsiahlej štúdie Štefana Krčméryho *Možnosti československej prozódie* z roku 1935, ktorý sa našiel v súkromnej pozostalosti českého literárneho historika Alberta Pražáka, zahŕňa autorove verzologické štúdie napísané najmä na začiatku 30. rokov a publikované väčšinou v Slovenských pohľadoch. Krčméry v nich obhajoval veršovú techniku štúrovskej poézie, ktorá vychádzala z romantickej estetiky a jej folklórneho základu. Vyšiel z teoretických názorov T. Milkina a polemizoval s Vlčkovou vedeckou školou, ktorá videla vrchol slovenského básnictva v sylabotónickom verši P. O. Hviezdoslava a odmietala uznať umelecké kvality štúrovskej poézie. Krčmérymu išlo zároveň o estetickú rehabilitáciu prozódie sylabického verša romantického obdobia.

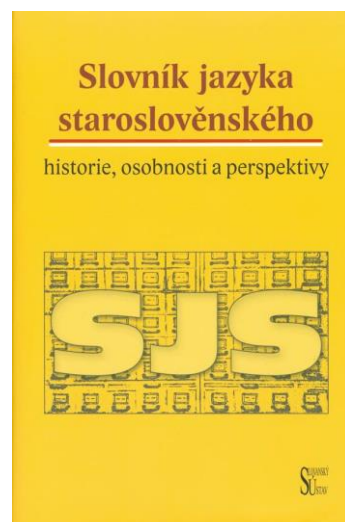

Slovník jazyka staroslověnského: historie, osobnosti a perspektivy

František Čajka, Marcel Černý

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Praha 2016, 592 s., ISBN: 978-80-86420-56-1

Kniha je rozdělena do tří základních oddílů, z nichž první tvoří přehledové stati. Prologem k ústřednímu tématu monografie lze nazvat studii Emilie Bláhové *Kronika Slovníku jazyka staroslověnského*, v níž jsou v chronologickém sledu zachyceny všechny podstatné události spojené se vznikem díla a zároveň jsou představeni všichni zainteresovaní badatelé. Poté následují charakteristiky souvisejících projektů. Ve druhém oddílu jsou podány syntetizující portréty s odbornými charakteristikami a bibliografiemi autorů podílejících se na zpracování 3. a/nebo 4. svazku *SJS*. Třetí oddíl je vyhrazen pro přílohy. Soupisy a pomocné tabulky, které reflektují účast jednotlivých autorů na společném díle, doplňují reprodukce různých archivních dokumentů odrážejících genezi *SJS* a postupující práce na něm.

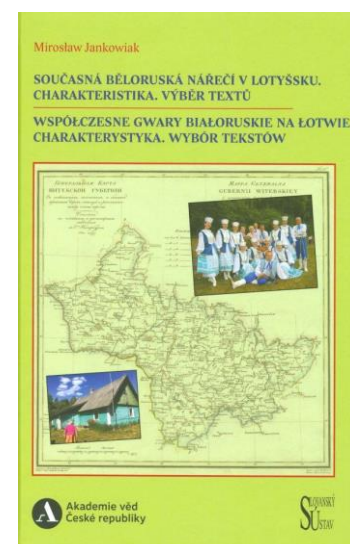

Současná běloruská nářečí v Lotyšsku. Charakteristika. Výběr textů.

Miroslaw Jankowiak

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Praha 2018, 468 s., ISBN: 978-80-86420-70-7

Předkládaná monografie je první publikací, která komplexně popisuje současné běloruské dialekty v Lotyšsku. Monografie se skládá ze dvou částí. V první části (jedna šestina monografie) je popsána celá struktura dialektů (fonetika, morfologie, syntax, lexikum, frazeologie). Ukázán je také stav výzkumu, původ nářečí na sledovaném území a představena je i klasifikace dialektů. Druhá část (pět šestin monografie) přináší soubor foneticky transkribovaných textů, které demonstrují různé aspekty života mluvčích (předválečný život, období druhé světové války, časy Lotyšské sovětské socialistické republiky a nezávislého Lotyšska, sociolingvistickou situaci, polní práce, práce v kolchozech, obřady, zvyky apod.).

Sounáležitosti a soudržnosti k vzájemnému pozná(vá)ní

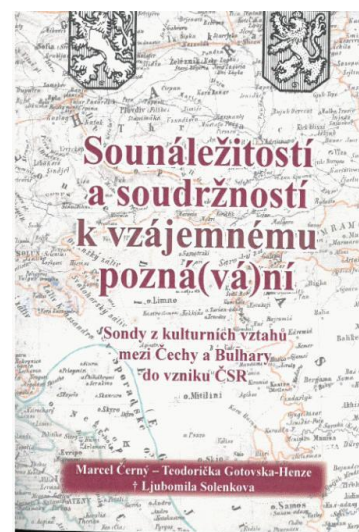
Sondy z kulturních vztahů mezi Čechy a Bulhary do vzniku ČSR

Marcel Černý, Teodorička Gotovska-Henze, Ljubomila Solenkova

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i.

Praha 2021, 768 s., ISBN: 978-80-86420-66-0

Kolektivní monografie představuje výzkum česko-bulharských literárněvědných, kulturních a historických kontaktů. Celek tvoří 22 studií tří autorů, kteří se věnují vztahové literární, kulturní a historické problematice, jež se v širších slavistických a balkanistických souvislostech týká činnosti jak osobností spjatých s obdobím národního obrození (Pavel J. Šafařík, Božena Němcová, Onufrij Popovič, František Palacký, Ignác Jan Hanuš, Petko Račov Slavejko, Josef V. Frič, Vasil D. Stojanov), tak pozdějších osvětových pracovníků, spisovatelů, vědců a překladatelů 19. a první poloviny 20. století (např. Jan Neruda, Adolf Patera, Konstantin Jireček, Sáva Chilandarec, Vladislav Šak, Matija Murko, Adolf Černý, Arne Novák, Karel Kramář, Vladimír Sís, Josef Páta, Marin Drinov, Aleksandăr Teodorov-Balan, Kiril Christov, Pejo Javorov, Bojan Penev).

Staročeský Hlaholský Comestor

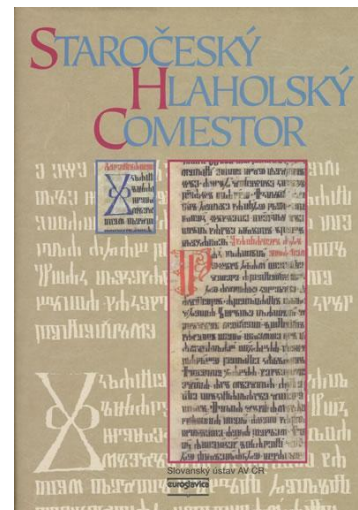
Ludmila Pacnerová

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Euroslavica

Praha 2003, ISBN: 80-86420-06-X

Souborné vydání všech známých rukopisných zlomků staročeského Comestora psaného hlaholicí.

Rukopis vznikl v Emauzském klášteře patrně koncem 14. století. Úvodní edice se zabývá i poměrem památky k ostatním textům staročeského Comestora. Edice obsahuje vydání památky v transliteraci z hlaholice do latinky a paralelní znění latinské předlohy.

Staroslověnská modlitba proti d'áblu

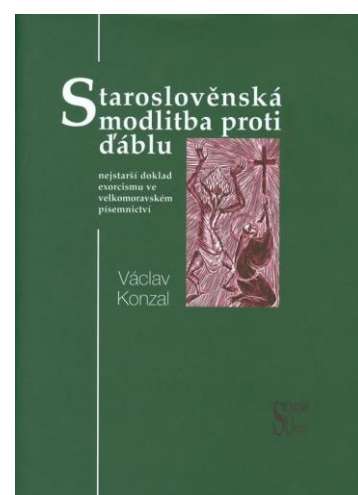
Nejstarší doklad exorcismu ve velkomoravském písemnictví

Václav Konzal, František Čajka, Martina Chromá

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i.

Praha 2015, 234 s., ISBN: 978-80-86420-51-6

Monografické zpracování je věnováno jednomu z nejstarších dokladů paraliturgické a exorcizační literatury ve slovanském prostředí – staroslověnské Modlitbě proti d'áblu. Obsahem je revidovaná a doplněná rozsáhlá analytická studie V. Konzala, kritická edice modlitby, novočeský překlad textu, index verborum a soupis jmen světců uvedených v textu modlitby. Součástí knižní publikace je také obrazový materiál, jmenný a místní rejstřík a vydání textu latinské modlitby Oratio sancti Gregorii papae. Publikace je ve své inovativní povaze výrazným přínosem pro výzkum staroslověnských paraliturgických textů s výrazným přesahem i pro studia mediévistického charakteru. Díky novočeskému překladu bude text památky zpřístupněn i širšímu okruhu čtenářů.

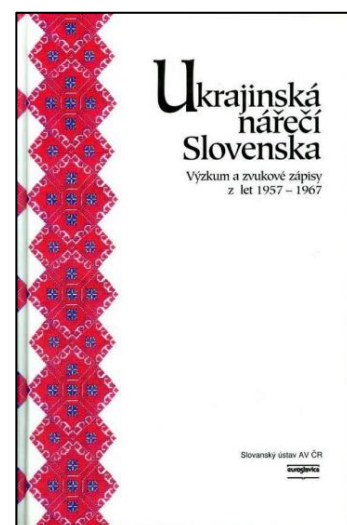
Ukrajinská nářečí Slovenska. Výzkum a zvukové zápisy z let 1957–1967

Růžena Šišková, Mikuláš Mušinka, Alexander Mušinka

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Euroslavica

Praha 2005, 184 s., ISBN: 80-86420-20-5

Tato publikace je výsledkem práce při záchraně zvukových záznamů: uvádí čtenáře do počátků a průběhu dialektologických prací ve zmíněné oblasti a shrnuje jejich dosavadní výsledky. Podrobný obsahový rejstřík s uvedením všech výskytů jednotlivých témat v souboru CD spolu se slovním rejstříkem je užitečnou pomůckou při orientaci ve zvukovém materiálu. Připojena je etnologická studie, která uživatele seznamuje s lidovým kalendářem a zvykoslovím rusínského ukrajinského etnika východního Slovenska, přináší informace o obcích, v nichž byly nahrávky pořizovány, dává nahlédnout do demografického vývoje dané oblasti.

Ukrajinsko-český a česko-ukrajinský slovník

Růžena Šišková, Nikolaj Savický

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Leda

Praha 2008, 1026 s., ISBN: 978-80-7335-113-7

Slovník zachycuje všeobecnou slovní zásobu současné češtiny a ukrajinštiny včetně hovorových a slangových výrazů, typických slovních spojení, nejčastější frazeologie a základní odborné terminologie. Autoři slovníku jsou členy pracovního kolektivu, který se v SLÚ soustavně zabývá výzkumem synchronní dynamiky slovanských jazyků, což jim umožnilo zachytit v rámci možností daných rozsahem slovníku vskutku aktuální stav ukrajinské i české slovní zásoby, včetně inovací souvisejících se společenskými změnami, které proběhly na přelomu 20. a 21. století v obou zemích. Pro ukrajinštinu pak jde zejména o proces emancipace od doposud dominantního vlivu ruštiny (na vlastním ukrajinském území) a proces interakce dvou forem spisovné ukrajinštiny, které vznikly ve dvacátém století – značně rusifikované ukrajinštiny „sovětské“ a té formy spisovné ukrajinštiny, která se vyvinula v ukrajinské diaspoře (exilu) na Západě.

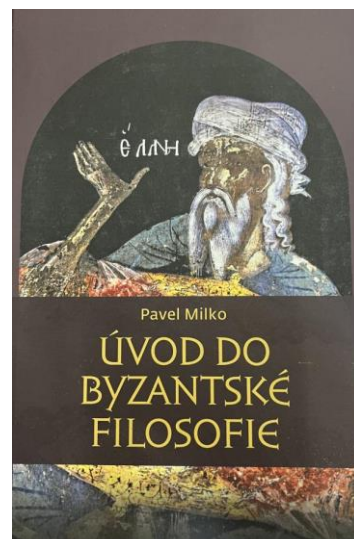

Úvod do byzantské filosofie

Pavel Milko

Pavel Mervart, Červený Kostelec 2009, 265 s., ISBN: 978-80-87378-13-7

Monografie otevírá problematiku byzantského myšlení a soustřeďuje se na otázky vztahu byzantské filosofie k filosofii antické i k dobovým theologickým východiskům, která filosofii významně ovlivňovala. Odmítá zužování byzantské filosofie na poslední 3–4 století (12.–15. stol.) a dokládá, jaké měla filosofie v Byzanci postavení a jak byla chápána. Jako legitimní a neopominutelnou součást byzantské filosofie rozeznává náboženské myšlení. Práce je také úvodem do současného stavu bádání.

Veci na dne duše (A ešte letiace tiene, Vajanský).

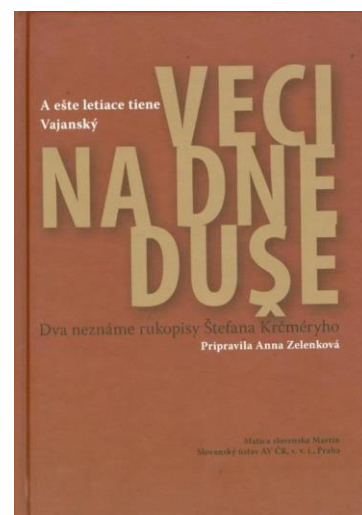
Dva neznáme rukopisy Štefana Krčméryho

Anna Zelenková

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Matica slovenská

Praha / Martin 2012, 174 s., ISBN: 978-80-86420-46-2, 978-80—8128-041-2

Edice zachycuje dva dosud neznámé rukopisy od jedné z nejvýraznějších osobností slovenského kulturního života Š. Krčméryho (1892–1955), které se našly v pozůstalosti T. G. Masaryka v Praze. Objev těchto nových rukopisných textů neočekávaně doplňuje dílo tohoto autora. Š. Krčméry je autorem, který se suverénně pohybuje mezi vědou a uměním, a proto edice symbolicky přináší texty z obou oblastí. První rukopis – umělecká próza *A ešte letiace tiene* představuje specifickým prolnutím časových a fabulačních rovin v kontextu autorovy tvorby ojedinělý pokus o „román idejí“, který tvoří žánrovou a tematickou analogii k jeho *Zimní legendě*.

Vyprávění a písně Rusínů z východního Slovenska

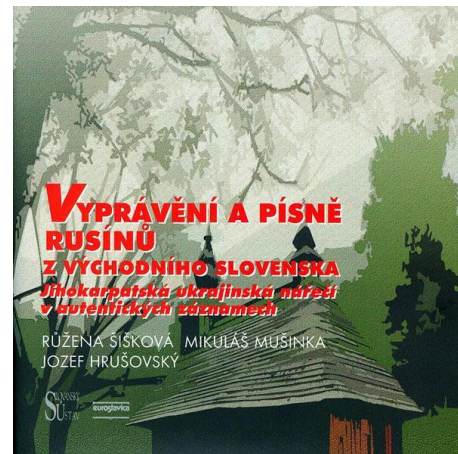
Jihokarpatská ukrajinská nářečí v autentických záznamech

Růžena Šišková, Jozef Hrušovský, Mikuláš Mušinka

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Euroslavica

Praha 2009, 312 s., ISBN: 978-80-86420-35-6

Publikace seznamuje především české zájemce s unikátním nářečním materiálem shromážděným českými jazykovědci v padesátých a šedesátých letech v oblasti východního Slovenska osídlené rusínským etnikem. Vyprávění ze života tohoto etnika vybraná z fonotéky Slovanského ústavu jsou v publikaci uvedena v originále i v překladu. Podobně jsou zpracovány i texty písní, příslušné k zaznamenaným notacím. Kniha obsahuje úvodní studii jazykovědnou, etnologickou i muzikologickou a jako přílohu dvě CD s originálním zněním vyprávění a písní.

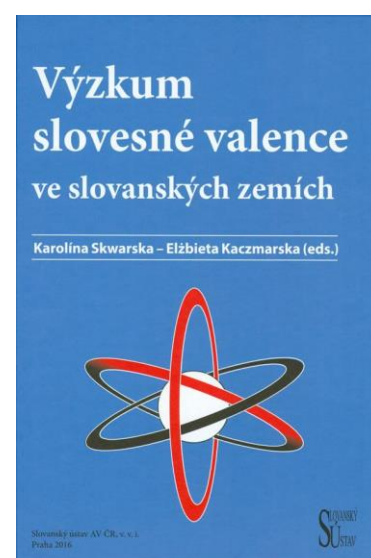
Výzkum slovesné valence ve slovanských zemích

Karolína Skwarska, Elżbieta Kaczmarska

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i.

Praha 2016, 440 s., ISBN: 978-80-86420-60-8

Kolektivní monografie představuje pojetí valence (slovanského) slovesa v rámci různých lingvistických přístupů. Prezentovány jsou také rozsáhlé projekty několika valenčních slovníků. Monografie obsahuje jak studie zaměřené na jeden jazyk, tak studie srovnávací. 20 kapitol je rozděleno do čtyř celků: Teoretické problémy výzkumu valence, Valenční slovníky – zpracování a využití, Popis vlastností sloves v jednotlivých jazycích, Srovnávací výzkum slovesné valence. Autory studií jsou vědci z akademií věd a univerzit v České republice, Polsku, Chorvatsku, Rusku, Slovinsku a na Slovensku.

Vzpomínky. Deníky. Vyprávění. (Ruská emigrace v Československu) I.

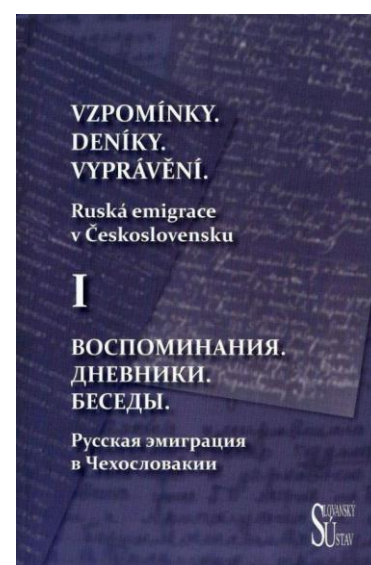
Воспоминания. Дневники. Беседы. Русская эмиграция в Чехословакии I.

Ljubov Běloševská

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i.

Praha 2011, 672 s., ISBN: 978-80-86420-38-7

Tato kniha je závěrečnou publikací z oblasti pramenného studia v sérii prací Slovanského ústavu AV ČR věnovaných historii ruské emigrace v Československé republice v meziválečném období. Jedná se o první díl publikace, která kromě memoárů a deníků ruských emigrantů obsahuje rovněž ústní vzpomínky – vyprávění osob, jichž se dotkly historické události a jejichž osudy souvisejí s danou oblastí studia. Cílem knihy je zprostředkovat a doplnit dnešní mnohdy kusé a zkreslené znalosti o dějinách ruské emigrační diaspory a zachytit její působení v kontextu kulturního vývoje ČSR. Vybrané ukázky textů mají zdokumentovat vývoj vztahů mezi touto komunitou a českým vědeckým, kulturním i veřejným prostředím od interakce po integraci.

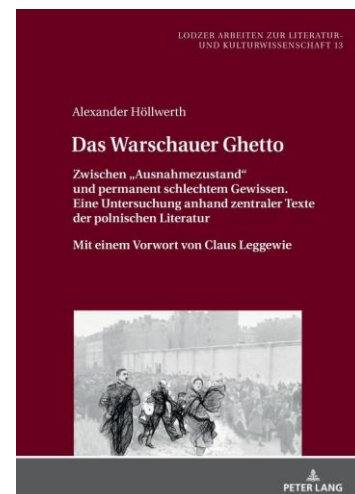
Das Warschauer Ghetto

Zwischen „Ausnahmezustand“ und permanent schlechtem Gewissen. Eine Untersuchung anhand zentraler Texte der polnischen Literatur. Mit einem Vorwort von Claus Leggewie

Alexander Höllwerth

Peter Lang, Berlin 2020, 537 s., ISBN: 978-3-631-77927

Autor se věnuje politicky brizantnímu tématu: analýze polské literatury o holocaustu na území Polska. Zvláštní pozornost je věnována toposu varšavského ghetta jako místa totálního bezpráví, ale také reflexi polských intelektuálů a spisovatelů, kteří si postupem času začínají stále častěji pokládat otázku, zda a za jakých okolností se dalo tragédii zabránit či o podílu Poláků na této katastrofě. Významná je v tomto ohledu rekonstrukce traumatické paměti holocaustu v Polsku v jednotlivých literárních textech.

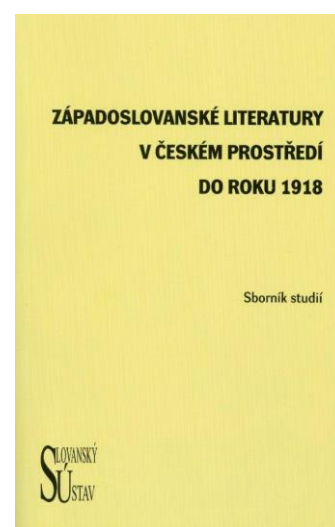

Západoslovanské literatury v českém prostředí do roku 1918: sborník studií

Helena Ulbrechtová, Anna Zelenková (et al.)

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Praha 2003, 196 s., ISBN: 80-86420-15-9

Sborník obsahuje studie o impulsech z polské, slovenské a lužickosrbské literatury a jejich recepci v českém prostředí. Je založen na pramenném bádání, vycházejícím z rozsáhlé bibliografické základny Slovanského ústavu, jejíž revize a kompletace byla přípravnou fází vzniku sborníku. Jeho metodologické zaměření tedy vychází z tradiční literární historie, obohacené o nejnovější teoretické poznatky. Jednotlivé studie reflektují vztahy české literatury a jejích západoslovanských vzorů, případně analogií na úrovni jejich recepce v českém literárním a kulturním prostředí. Autoři chtěli objasnit alespoň některé otázky z nového úhlu pohledu, zvláště některá vžitá klišé.

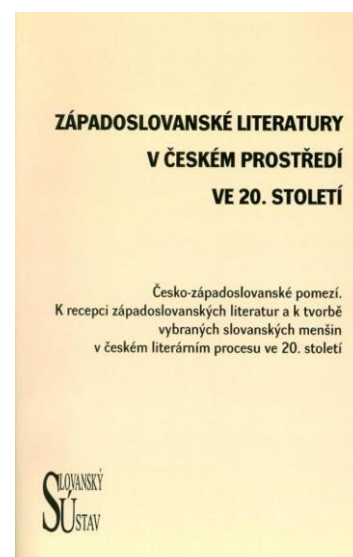
Západoslovanské literatury v českém prostředí ve 20. století.

Česko-západoslovanské pomezí. K recepci západoslovanských literatur a k tvorbě vybraných slovanských menšin v českém literárním procesu ve 20. století

Helena Ulbrechtová

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Praha 2004, 487 s., ISBN: 80-86420-19-1

Sborník obsahuje studie pracovníků Slovanského ústavu i dalších slavistických pracovišť ČR. Cílem bylo vytvořit orientační body v přístupu ke zpracování problematiky vlivu, či „účasti“ ostatních slovanských literatur na vývoj české literatury ve 20. století, v období, pro něž je charakteristická změna metodologického přístupu ke „srovnávací“ literatuře. Za stávajících možností výběru literárně historické, částečně i literárně kritické či teoretické literatury se autoři ve výsledném tvaru museli omezit jen určitými pohledy, určitými směry bádání i určitými obdobími. Daný projekt tak navazuje na tradici prací vzniklých v rámci klasické komparatistiky a zpracovávajících velmi široké období jen svým názvem. Pro sborník byla zvolena jen určitá období a určité žánry, které jsou dle našeho názoru klíčové pro vzájemné průsečíky jednotlivých literatur, a autoři je zpracovali různými metodologickými způsoby a přístupy.

Knihy je možné zakoupit v **knihovně Slovanského ústavu AV ČR, v. v. i.**, v prodejní síti **Kosmas** (<http://www.kosmas.cz>), v e-shopech dalších internetových knihkupectví.

Knihovna Slovanského ústavu AV ČR, v. v. i.

Valentinská 91/1

110 00 Praha 1

knihovna@slu.cas.cz

Otvírací doba:

úterý	8:30–11:30	13:00–16:00
středa	8:30–11:30	
čtvrtek	8:30–11:30	13:00–16:00

